

РЕШЕНИЕ

№ 33904

гр. София, 16.10.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, IX КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 26.09.2025 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Зорница Дойчинова

ЧЛЕНОВЕ: Диляна Николова
София Тодорова

при участието на секретаря Цветелина Заркова и при участието на прокурора Куман Куманов, като разгледа дело номер **7634** по описа за **2025** година докладвано от съдия София Тодорова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 285, ал. 1, изречение второ от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по две касационни жалби, подадени от В. Н. Д., чрез процесуалния му представител адв. И. Ю. и от Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" (ГДИН), чрез ст. юрк. Е. Д., против решение № 16626 от 15.05.2025 г. по адм. дело № 8775/2023 г. по описа на Административен съд – София-град, с което Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", [населено място] е осъдена да заплати на В. Н. Д. обезщетение за причинени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови условия, при които е бил настанен в ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“ при Затвора С. в периода 10.09.2018 г. – 10.09.2023 г., ведно със законната лихва, считано от 13.09.2023 г. до окончателното изпращане на обезщетението, както и направените разноси в размер на 10 лева за държавна такса и е отхвърлил предявения иск на В. Н. Д. срещу ГДИН за разликата до пълния предявен размер от 50 000 лева. ГДИН е осъдена да заплати на адвокат И. В. Ю., на основание чл. 286, ал. 2, предл. второ от ЗИНЗС във вр. чл. 38, ал. 2 във вр. ал. 1, т. 2 от Закона за адвокатурата сумата от 900 лева – адвокатско възнаграждение за процесуално представителство.

Касаторът В. Н. Д., чрез адв. И. Ю., обжалва като неправилно решението в частта, с която е отхвърлен предявеният иск за сумата над уважения размер от 6 000 лв. до размер на 20 000 лв., ведно със законната лихва от 13.09.2023 г. до окончателното изплащане и в частта за разноските

по делото, присъдени по съразмерност. Счита, че по отношение на решението в тази част са налице касационните основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Твърди, че присъденото обезщетение не отговаря на принципа на справедливост по чл. 52 от Закона за задълженията и договорите. Освен ухапвания от дървеници са установени и останалите нечовешки условия на живот в процесния период: спалното помещение не отговаря на установените стандарти за минимална площ на брой настанени лица – в килия от 25-30 кв. м. е бил настаняван с между 10 и 13 други лица. Счита, че определянето на обезщетение в размер на 1,67 евро на ден е в противоречие с практиката на ЕСПЧ и трайната практика на Административен съд – София-град. Позовава се на практиката на ЕСПЧ, според която нищожното обезщетение е равнозначно на липса на обезщетение. Уважаването на иска в толкова занижен размер не е съобразен с най-новата практика на ЕСПЧ (И. срещу България – дело № 63254/16 и П. – А. срещу България – дело № 65417/16), постановени по жалби във връзка с ниския размер на присъденото от националния съд след измененията от 2017 г. в ЗИНЗС обезщетения, поради лоши условия в затворите. Касаторът моли за отмяна на решението в процесната част и произнасяне по същество, с което искът да бъде уважен до размера на 20 000 лева, ведно със законната лихва от 13.09.2023 г. до окончателното изплащане и претендира разноски по делото.

В. Н. Д. е подал отговор по касационната жалба на ГДИН, като излага становище за неоснователност и изразява мнение, че неимуществените вреди са били доказани по несъмнен начин по делото и то с интензитет, обуславящ обезщетение в размер много над присъдения. Поддържа касационната жалба и по същество преповтаря съдържанието ѝ.

В открито заседание касаторът В. Н. Д. не се явява и не се представлява.

Касаторът ГДИН обжалва решението в частта, с която е осъдена да заплати на В. Н. Д. сумата от 6 000 лева обезщетение за причинени неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятни битови условия, при които е бил настанен в ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“ при Затвора С. в периода 10.09.2018 г. – 10.09.2023 г., ведно със законната лихва, считано от 13.09.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението, както и направените разноски в размер на 10 лева за държавна такса и в частта, с която ГДИН е осъдена да заплати на адвокат И. Ю. сумата от 900 лева – адвокатско възнаграждение за процесуално представителство. Счита, че решението в тази част е неправилно поради нарушение на материалния закон и необоснованост – касационни основания по чл. 209, т. 3 от АПК. Възразява срещу позоваването от страна на съда на презумпцията на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС. Счита, че неимуществените вреди, които ищецът претендира, не се предполагат, а подлежат на доказване на общо основание, чрез ангажиране на доказателства. Изразява недоволство относно това, че за да се претендира обезщетение за вреди, те трябва да бъдат надлежно и недвусмислено доказани, а не да се основават само на твърдения от заинтересованата страна. Осъдителното решение спрямо ответника ГДИН се явява неоснователно при разглеждане на мотивите на съда за постановяването му. Моли за отмяна на решението в тази част, а алтернативно иска редуциране на размера на обезщетението. Претендира присъждане на юрисконсултско възнаграждение. Не представя списък.

От касатора ГДИН не е подаден писмено отговор срещу касационната жалба на В. Н. Д..

В открито съдебно заседание ГДИН се представлява от юрк. В., която поддържа касационната жалба и оспорва тази, подадена от В. Н. Д.. Прави възразение за прекомерност на адвокатското възнаграждение.

Представителят на Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност на жалбите и моли същите да се оставят без уважение.

Настоящият касационен състав на Административен съд – София-град, като взе предвид събраните по делото доказателства от първата инстанция, наведените от страните възразения и

становището на прокурора, намира за установено следното:

Касационните жалби са процесуално допустими като подадени в законоустановения срок по чл. 211, ал. 1 от АПК от легитимирани лица, имащи правен интерес да обжалват съдебния акт съгласно разпоредбата на чл. 210, ал. 1 от АПК, и при спазване на изискванията на чл. 212 от АПК.

Разгледани по същество жалбите са неоснователни.

Първоинстанционното производство пред Административен съд – София-град се е развило по реда на чл. 203 и сл. от АПК, във вр. с чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС по искова молба на В. Н. Д. срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", [населено място], с която се претендира заплащането на обезщетение за претърпени неимуществени вреди от престоя на ищеца в ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“ при Затвора С. в периода 10.09.2018 г. – 10.09.2023 г. в размер на 50 000,00 лева ведно със законната лихва от 13.09.2023 г. до окончателното изплащане на сумата.

За да постанови решението си първоинстанционният съд подробно е обсъдил и анализирал събрания по делото доказателствен материал, в т. ч. писмените доказателства относно състоянието на ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“, така и гласните доказателства – разпитаните трима свидетели, допуснати по искане на ищеца.

От фактическа страна съдът е установил поставянето на лишеното от свобода лице в неблагоприятни условия при престоя му в ЗОЗТ „К.“ и в З. „К.“ през релевантния по делото период, при които не е осигурена минимална жилищна площ, течаща вода и непредприемане на ефективни действия по обезпаразитяване от хлебарки и дървеници. Отхвърлено е оплакването за липса на достатъчно осветление и възможност за проветрение. Формиран е извод, че в периода от 10.09.2018 г. до 10.09.2023 г. в ЗОЗТ „К.“ и З. „К.“ В. Н. Д. е поставен в нечовешки и унижителни условия, представляващи нарушение на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС.

Съобразена е презумпцията по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, че при наличието на нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС се предполага до доказване на противното претърпени неимуществени вреди, които се явяват следствие на незаконосъобразните бездействия на затворническата администрация. Отчетено е, че поставянето на ищеца в неблагоприятни за здравословното му състояние условия, представлява третиране, способно да породи емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. Съдът приема, че събраните писмени и гласни доказателства не оборват законовата презумпция по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, която изключва необходимостта от доказване на причинната връзка между нарушението и настъпилите вреди. В пилотното решение от 27.01.2015 г. по делото „Н. и други срещу България“ Европейският съд по правата на човека (ЕСПЧ) приема, че паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди не трябва да бъде неразумен размер в сравнение с присъжданията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ, по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. При това отчитайки продължителността на периода, в който ищецът е бил подложен на неблагоприятно влияние на средата, в която е изтърпявал наказанието лишаване от свобода, в съответствие с изискванията на чл. 51, ал. 1, изр. първо и чл. 52 от ЗЗД, първоинстанционният съд е приел, че следва да уважи исковата претенция в размер на 6 000 лева за целия исков период, ведно със законната лихва от предявяване на иска – 13.09.2023 г. до окончателното изплащане на обезщетението. За разликата до 50 000 лева искът е отхвърлен.

Така постановеното решение е валидно, допустимо и правилно, като същото не страда от пороци, представляващи касационни основания за отмяната му. В хода на съдебното производство пред първата инстанция са събрани писмени и гласни доказателства, които заедно със заявените възражения, съдът е разгледал и обсъдил всестранно и обективно, поради което на основание чл. 221, ал. 2, изр. второ от АПК настоящият състав препраща към тези мотиви, без да е необходимо

тяхното преповтаряне.

При правилна преценка на събраните в хода на съдебното производство доказателства и без да е нарушено правото на защита на страните, съдът е достигнал до правилен и обоснован извод, изведен от установената по делото фактическа обстановка, че в случая са налице основанията за присъждане на обезщетение за нематериални вреди. До този извод съдът е достигнал, анализирайки представените от ответника писмени и гласни доказателства. Настоящият състав изцяло споделя виждането, че е доказано осъществяване на нечовешко, унизително отношение по смисъла на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС и чл. 3 от КЗПЧОС, в резултат на което за ищеца са настъпили неимуществени вреди, както правилно е приел и първоинстанционният съд.

По касационната жалба на В. Н. Д.:

Единственото възражение, с което този касатор обжалва съдебното решение, касае размера на присъденото обезщетение, като посочва, че същото е занижено. Това възражение настоящият състав намира за неоснователно.

Обезщетението за претърпените неимуществени вреди /претендирано от касатора В. Н. Д. в общ размер на 20 000, 00 лв. пред настоящата инстанция/, подлежи на определяне от съда по справедливост на основание чл. 52 от ЗЗД. Понятието "справедливост" е морално-етична категория и включва съотношението между деянието и възмездиято. Установената съдебна практика непротиворечиво приема, че "справедливост" не е абстрактно понятие, а се извежда от преценката на конкретните обстоятелства, които носят обективни характеристики, за да се намери паричният еквивалент на необходимото и дължимо обезщетение. Такива са характер и степен на увреждане, начин и обстоятелства, при които е получено, последици, продължителност и степен на интензитет, възраст на увредения, обществено и социално положение. Като база за определяне на паричния еквивалент на неимуществените вреди следва да служат още икономическият растеж, стандартът на живот и средностатистическите показатели за доходите и покупателните възможности в страната към датата на увреждането. Същевременно, размерът на обезщетението не следва да бъде и източник на обогатяване за пострадалия, като от значение е и създаденият от съдебната практика ориентир, относим към аналогични случаи. Отправна точка в това изследване е обстоятелството, че "справедливостта" до голяма степен е изпълнена с морално съдържание и отразява обществената оценка на засегнатите нематериални блага.

В конкретния случай правилно съдът е приел, че при определяне размера на обезщетението следва да бъде взета предвид и практиката на ЕСПЧ. Ето защо правилно първоинстанционният съд се е позовал на решението "Н. и други срещу България", като е направил детайлен анализ, както на приложимите правни норми на ЗИНЗС, така и на ЕКПЧ. Правилно при съобразяване с периода на исковата молба от 5 години и приложимите обстоятелства, решаващият съд е приел размер на дължимото на касатора справедливо обезщетение от общо 6 000,00 лева.

Неоснователно е възражението, че съдът не е съобразил размера на обезщетението с най-новата практика на ЕСПЧ. По делото „И. срещу България“ по отношение на лицата, за които са присъдени обезщетения от ЕСПЧ, са установени значително по-голям брой и по-сериозни оплаквания по условията в местата за лишаване от свобода, отколкото по настоящото дело, като е преценявано и кумулативното им въздействие върху лишените от свобода, а по това дело е налице въздействие само на три неблагоприятни условия. Ето защо и съдът намира, че първоинстанционният съд е съобразил принципите, залегнали в практиката на ЕСПЧ, противно на твърденията в касационната жалба на В. Н. Д..

По изложените съображения настоящият състав намира за правилно определен размера на дължимото на касатора обезщетение, с оглед на което решението не е постановено в нарушение на материалния закон.

По касационната жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", насочена срещу осъдителната част на съдебното решение:

Несъгласието на касатора с възприетите от съда факти не е белег за необоснованост на решението.

При правилно установена фактическа обстановка първоинстанционният съд обосновано е приел, че условията, при които е пребивавал касаторът В. Н. Д. са такива, които обуславят неблагоприятно въздействие върху него до степен на понасяне на неимуществени вреди, подлежащи на обезщетяване по реда на ЗИНЗС. Няма основание да се приеме, че размерът на обезщетението е неправилно определен, както се твърди в касационната жалба. Същият е определен по правилата за това и съобразно константната практика на касационните състави в Административен съд – София-град. Обезщетението за претърпените неимуществени вреди подлежи на определяне от съда по справедливост на основание чл. 52 от ЗЗД.

Съобразно заявения период в исковата и уточняващата молби и предвид факта, че относно част от исковия период от 21.08.2021 г. до 16.09.2022 г., през който ищецът е бил преместен в З. „К.“ и условията, при които е настанен са били идентични като тези в ЗОЗТ „К.“, съдът е установил продължителността на периода, в който В. Н. Д. е поставен в описаните в обжалваното решение нечовешки условия. Същият обхваща времеви интервал от 10.09.2018 г. до 10.09.2023 г. и възлиза на 5 години.

Правилно съдът е съобразил съотношението на времето на неблагоприятно въздействие, което е понесъл В. Н. Д., както и интензитетът на това въздействие, характера и обема на вредите, които е причинило това въздействие. Определеният от съда размер на обезщетението отговаря на законовите изисквания, доколкото е справедливо определено, съответстващ на негативните преживявания.

Несъгласието с правилно установените факти и изведените от тях правни изводи, заявено от касатора, не опорочава постановения от съда акт до необоснованост. Необосноваността като касационно основание по чл. 209, т. 3, предл. последно от АПК се проявява в погрешно формиране на вътрешното убеждение на съда относно спорните или релевантните за спора факти, поради което се е достигнало до погрешни изводи по съществото на спора, каквото в случая не е налице.

Следва да се отхвърли и възражението, че не е доказано превишаване на негативните усещания, понесени от В. Н. Д.. Изводът на съда е съобразен с приложението на чл. 284 от ЗИНЗС, като следва да се отбележи, че чл. 284, ал. 5, вр. с ал. 2 от ЗИНЗС презюмира, че щом са доказани нарушенията на забраната за нечовешко и унизително отношение /както в случая/, то неимуществените вреди са настъпили и са в причинна връзка с нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС.

По изложените съображения касационната жалба на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" е неоснователна.

В заключение касационният състав намира, че при постановяване на процесното решение законът е приложен правилно. Оплакванията, така както са формулирани и изложени в касационните жалби, са неоснователни, защото не се оправдават фактически и от гледище на закона. Съобразно горното, касационните жалби са неоснователни, а обжалваното решение - правилно и като такова следва да бъде оставено в сила.

При този изход на делото, заявените искания за присъждане на разноски са неоснователни.

По изложените съображения и на основание чл. 221, ал. 2 предл. първо от АПК, във вр. с чл. 285, ал. 1, изр. второ от ЗИНЗС съдът

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 16626 от 15.05.2025 г. по адм. дело № 8775/2023 г. по описа на
Административен съд – София-град.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

Съдия: